

**ZVLÁŠTNÍ PRIVILEGOVANÉ POSTAVENÍ OBCÍ V ČESKÉ
REPUBLICCE PŘI ROZDĚLOVÁNÍ PENĚZ Z POKUT ULOŽENÝCH
ČESKOU INSPEKCI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ZA SPRÁVNÍ
DELIKTY SPÁCHANÉ OBCEMI NA ÚSEKU ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ**

**IN THE CZECH REPUBLIC, MUNICIPALITIES HAVE SPECIAL AND
PRIVILEGED POSITION IN THE PROCESS OF ALLOCATION
MONEY WHICH COME FROM FINES IMPOSED BY THE CZECH
ENVIRONMENTAL INSPECTORATE FOR ADMINISTRATIVE
TORTS**

JOSEF ŽÁK

Ministerstvo životního prostředí České republiky

Abstrakt

Obce v České republice mají zvláštní privilegované postavení při rozdělování peněz z pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí za jimi spáchané správní delikty podle některých složkových zákonů na úseku životního prostředí. Podle vodního zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny a také zákona o ochraně ovzduší se obcím totiž paradoxně vrací zpět do rozpočtu 50% z celkové výše pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí, i když správní delikt obce samy spáchaly.

Klíčová slova

Obce, správní delikt, peníze z pokut, Česká inspekce životního prostředí, vodní zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o ochraně ovzduší

Abstract

In the Czech Republic, municipalities have special and privileged position in the process of allocation money which come from fines imposed by the Czech Environmental Inspectorate for administrative torts. In general, fifty percents of money of the fines laid on in accordance

with water law, nature conservation act and clean air act goes to municipalities budgets. The paradox is that it runs in the same way even if a municipality itself commits such an administrative tort. Thus the punished municipality gets a half of the money paid for a fine back to its budget.

Key words

Municipalities, administrative tort, money from fines, the Czech Environmental Inspectorate, water law, nature conservation act, clean air act

Vlastní text příspěvku

Ve svém příspěvku bych chtěl upozornit na zvláštní privilegované postavení samosprávných celků – obcí, při rozdělování peněz z pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí za správní delikty spáchané samotnými obcemi na některých úsecích životního prostředí.

Podle ust. § 124 odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, připadá 50% z pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí do rozpočtu obce, v jejímž katastru došlo k porušení předpisů, a 50% je příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky. Stává se poměrně velmi často, že samotné obce jsou pokutovány Českou inspekcí životního prostředí za porušení povinností uložených na úseku vodního hospodářství např. za nepovolené vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Ve svých odvoláních často zástupci obcí namítají, že se jim zdá výše pokuty vysoká, že jsou si sice vědomi spáchaného správního deliktu, ale že by chtěli, aby uložená pokuta byla nižší. V odůvodnění rozhodnutí o odvolání je obvykle na jejich námitku odpovězeno, že de facto dostanou pokutu poloviční, neboť jak vyplývá ze shora uvedeného ust. § 124 odst. 4 vodního zákona, vrací se pokutované obci 50% z pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí zpět do jejího rozpočtu! Pro zajímavost uvádím, že jsem se ve své správní praxi dokonce setkal i s ojedinělým případem, kdy obdobným způsobem porušila povinnosti na úseku vodního hospodářství sama obec s rozšířenou působností. Česká inspekce životního prostředí na základě podnětu zahájila správní sankční řízení na místě, když se to ale v ten samý den dověděl starosta této pokutované obce s rozšířenou působností, znalý vodního práva, tak nařídil zahájit řízení za tento správní delikt ihned v ten samý den také obecnímu úřadu s rozšířenou působností, tj. „svému vodoprávnímu úřadu“. Tímto postupem starosta zamezil tomu, aby Česká inspekce životního prostředí mohla dál vést správní sankční řízení

proti obci, neboť „jeho“ místně a věcně příslušný vodoprávní úřad měl v tomto případě přednost vést správní řízení o pokutě dle ust. § 124 odst. 2 vodního zákona a Česká inspekce životního prostředí musela zastavit své správní sankční řízení v této věci. Od pokuty bylo totiž těžké upustit, protože se pokuta u tohoto druhu správního deliktu ukládá ze služební povinnosti (jde zde o tzv. objektivní odpovědnost – za výsledek, kdy se nezkoumá zavinění). V tomto konkrétním případě nedostala obec zpět pouhých 50% z výše uložené pokuty, ale celá takto promyšleně uložená pokuta byla příjmem obce s rozšířenou působností v souladu s ustanovením § 124 odst. 4 *in fine* vodního zákona. Obec tedy nebyla ve skutečnosti za spáchaný správní delikt nijak finančně postižena, i když na veřejnosti i v médiích bylo pravdivě prezentováno, že obci byla za spáchaný správní delikt uložena pokuta! **K tomuto paradoxnímu stavu mohlo dojít až po zrušení okresních úřadů v rámci reformy veřejné správy a po delimitaci působnosti okresních úřadů na úseku vodního hospodářství na obce s rozšířenou působností a kraje v přenesené působnosti.**

Podobně jsou obce také privilegovány i podle ust. § 40 odst. 17 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů. Pokuty uložené inspekcí za porušení povinností podle ustanovení hlavy II u kategorie středních a vyšších zdrojů znečištění ovzduší vybírají a vymáhají celní úřady a jsou z 50% příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky a z 50% příjmem obcí, na jejichž území k porušení povinnosti došlo. Obce vlastní např. kotelny situované v bytových objektech, jsou provozovateli čistíren odpadních vod, jsou provozovateli skládek odpadů. Dále jsou obce zřizovateli škol, domovů důchodců i jiných sociálních zařízení s provozovanými kotelny spadajícími do zmiňovaných kategorií zdrojů znečištění ovzduší. Pokud u těchto zdrojů dojde k porušení povinností dle ust. hlavy II zákona o ochraně ovzduší, pak ze zaplacené pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí dostanou obce 50% zpět do svého rozpočtu.

Ustanovení § 88a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, odkazuje pod čarou na dělení peněz u pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí na zákon č. 388/1991 Sb., o státním fondu životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Zde je konkrétně v ust. § 2 odst. 3 citovaného zákona uvedeno, že z pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí připadá 50% do rozpočtu obce v jejímž katastru došlo k porušení předpisů. Jsou známy případy, kdy obec kácela dřeviny rostoucí mimo les bez povolení a nebo břehové porosty na břehu rybníka bez souhlasu k zásahu do významného

krajinného prvku (VKP), na svém katastrálním území, a přesto dostala zpět 50% z výše pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí, tedy v souladu s platnými právními předpisy.

Zatím jediným zákonem na úseku životního prostředí, který se již vypořádal s privilegovanou možností návratu 50% z pokuty zpět obci do jejího rozpočtu, když pokutu uloží Česká inspekce životního prostředí a zároveň když obec sama je pachatelem správního deliktu - je zákon č. 185/2002 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který v ust. § 68 odst. 3 uvádí: (cituji)

„Pokuty uložené inspekcí jsou z 50% příjmem obce na jejímž katastrálním území došlo k porušení právních předpisů, a z 50% příjmem Státního fondu životního prostředí ⁴⁴⁾. *Pokuta inspekcí uložená obci je příjmem Státního fondu životního prostředí.*“ Kurzívou vyznačená změna však byla do zákona o odpadech přijata teprve novelou zákona o odpadech provedenou zákonem č. 188/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2002 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to s účinností od 23.4.2004.

Pro úplnost závěrem zmiňuji, že další složkové zákony na úseku životního prostředí jako je např. zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů, již obdobná privilegující ustanovení pro obce nezahrnují.

Závěr

Domnívám se, že obce byly a jsou dále ve zmíněných případech, dle shora uvedených zákonů nedůvodně protěžovány a zvýhodňovány, neboť vrácením 50% výše pokuty zpět do rozpočtu obce v případech, kdy obec sama spáchá správní delikt, dochází ve znění těchto zákonů k porušení rovnosti právních subjektů před zákonem. Protože poruší – li citované zákony stejným správním deliktem jiná právnická osoba než je obec, tak nikdy nedostane zpět 50% z uložené výše pokuty. Zároveň jsem se ve své správní praxi nesetkal s tím, že by Česká inspekce životního prostředí zohledňovala při ukládání sankce za zmiňované správní delikty tuto výhodu obcí před ostatními právními osobami či fyzickými osobami podnikajícími a dávala v obdobných případech obcím dvojnásobné pokuty, aby tak výhody pokutovaných

obcí vykompenzovala. Protože podle nového správního řádu již platí ve správním řízení zákaz *reformatio in peius* (ust. § 90 odst. 3, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějšího předpisu), tak odvolací orgán již tento postup České inspekce životního prostředí nemůže v rozhodnutí o odvolání napravit. Bylo by tedy určitě vhodné sjednotit řešení stávající právní úpravy této problematiky v České republice v jednotlivých složkových zákonech na úseku životního prostředí obdobným způsobem, jako to má vyřešen platný zákon o odpadech ve svém ust. § 68 odst. 3.

Literatura:

[1] Hendrych D.: *Správní právo – obecná část*. Praha: C.H. BECK/SEVT, 1994, 359 s. ISBN 80-7049-069-1.

[2] Damohorský a kol.: *Právo životního prostředí*. Praha: C.H. BECK, 2003, 511 s. ISBN 80-7179-747-2.

[3] Pekárek a kol.: *Právo životního prostředí – 2. díl*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 379 s. ISBN 80-210-3978-7.

Kontaktní údaje na autora – e-mail:

Mgr. et Ing. et Bc. Josef Žák, Ministerstvo životního prostředí České republiky, zástupce ředitele OVSS VII Brno, e-mail: josef_zak@env.cz